

ali bi bila rada pri tebi — govorila je Ivanka in odhitela zopet k svojim bratcem k peči, kjer so se še dolgo dolgo razgovarjali o nebesih in svojem bratu Tončku . . .

* * *

Minulo je nekaj mesecev in vračala se je z juga cvetoča, dehtéča vzpomlad. Sneg je skopnel, pokazala se je zelena travica, a na obronkih so vzklike prve cvetice. Otroci so se zbrali na vaškem travniku, igrali se in prepevali, da je bilo veselje. Tudi Ivanka je bila ondù s svojimi bratci.

Ali nevaren je lep vzpomladanski dan. Solnčeece takó gorko pripeka, da človek kar pozabi, da ni še dolgo, odkar se je poslovil od nas beli strije in je odšla mrzla zima. popihne mrzel veter in evo nevarnega prehlajenja! Tudi naša Ivanka se je prehladila pri otročjih igrah in prišla prehlajena domóv. Mrazilo jo je po šibkem telesu, bolela jo je glavica in kašljala je. Mati jo je hitro spravila v posteljo. — „To bode pomagalo!“ — mislila si je. Ali motila se je dobra mati. Ivanka je le tožila, kakó jo vse boli. Bilo je najhuje, ker deklica ni znala niti prav povedati, kje jo boli. Kar nič več ni vstala. Le na materinih rokah odleglo jej je malo.

— Tiho, tiho Ivankica — tolažila jo je mati — jutri pojdem v mesto k zdravniku in prinesla ti bodem lepih, lepih stvari. Ti bodeš vstala in igrala se zopet z bratci in sestricami. —

— Le prinesite, mama! In ne pozabite puničke za mene in tudi konjička, da ga odnesem našemu Tončku. Kaj nè, saj ni daleč v nebesa? Tjà na oni hribček pojdem, potrkam na nebeška vrata in izvestno mi jih odpró, da vidim Tončka in mu dam konjička. Kaj ne mama?

Pritisnila je mati bolno hčerko na svoje prsi in jo poljubila na vroče čelo.

Ivanki ni bilo nič bolje. Kaj so hoteli? Odpeljala se je mati v mesto k zdravniku po zdravila in kupila mnogo lepih stvari za dobro Ivanko. Ali prinesla jih je prepozno. Dokler je bila mati v mestu, prišli so angeljčki k bolnej Ivanki — izvestno jih je poslal njen bratec Tonček — in odnesli so njeno nedolžno dušico v nebesa. Zdaj jej pač ne bode treba hoditi na óni hrib in trkati na nebeška vrata. A darov tudi ne potrebuje, saj jih bode dobila v nebesih lepših in dragocenejših. To jo bode vesel njen bratec Tonček in ona njega. Letala in igrala se bodeta v družbi angeljčkov krilatecv. Pa zakaj neki jočeta roditelja, zakaj jočejo bratci in sestrice ob odru mrtve Ivanke? . . . Saj je njej mnogo lepše, kakor pa njim . . .

S i r o t a.

To je bilo še takrat, ko so v Ljubljani majhne otroke kupovali.

Pri Pobirku so tudi kupili tako dete. Lizika mu je bilo ime.

Rasla je naša Lizika, lepo rasla in hitro rasla. Dvanajst let je izpolnila o svetej Elizabeti. Ker niso imeli niti poslov, niti drugih domačih, privadila se je vže vsakemu ženskemu delu v zgodnej mladosti. V šolo ni hodila Bog vé kaj, ker je bilo do fare dobri dve uri. Toliko pa je vender-le hodila, da se je naučila

gladko brati, pisati in računati. Spoved in obhajilo pa je oprāvila vže z desetim letom.

Od tistega časa je bila stalno doma pri svojih opravilih. Kravice je pasla, kuhati se je učila, žito je žela in vse drugo, kar kmetsko dekle zna in more.

Pobirkovi so jo radi imeli. Kako tudi nè? Pridnega človeka ima vsak rad. Bila je kakor domača, naša Lizika. Bila pa ni v resnici. Očeta svojega ni poznala, materinega glasú ni slišala nikoli. Tako majhna je še bila takrat, ko ju je izgubila. I nù, sirota je bila.

In te sirotice so se Pobirkovi usmilili. Lizika pa se je tako udomačila, da jej niti na misel ni moglo priti, da bi bila kje drugej domá kakor pi Pobirkovih. Otrok je pač otrok!

Ko je pa Lizika večja postala, tedaj je slišala od tovarišic trpko besedo: „pritepenka.“ To besedo je premišljevala, a umeti je ni mogla.

—Mati, zakaj pa mi pravijo „pritepenka?“ popraša Pobirko z otročjim zaupanjem.

— Nič ne maraj, Lizika! Ti si naša, pa je! A Lizika ni bila zadovoljna s tem odgovorom. „Pobirkova pritepenka!“ klicale so jo tovarišice zaničljivo.

Solnce je vže visoko, a nepožeti del njive še širok. Dekle hiti žet, da jej pripekajoče solnce privabi marsikatero kapljo na čelo.

Kar zazvoni póludne pri fari. Na tla položi srp, poklekne in s povzdignenima rokama moli in zrè proti cerkvi.

Cerkovnik je vže prenehal zvoniti. Liziki pa še vedno zveni po ušesih. Ustnice so se jej prenehale gibati, zamišljeno zrè tjà po zelenej ravnini, njen duh pa se ziblje daleč daleč tam za sivo goro. In tam za goro se spet razprostira dolga raván in sredi nje se dviga obilna gruča visokih hiš in veličastnih cerkvâ. In zvoniki se vidijo izza sive gore. Bog védi, kateri je tisti zvonik? Saj jej je dejala nedavno še Pobirka, da poleg jednega tistih zvonikov, tistih cerkvâ, stoji velika hiša. In ta velika hiša je njeno domovje. Tamkaj je bivala njena prava mati, ko jej je iz Ljubljane prinesla neka dolga suha žena našo Liziko.

Liziko pa je ta beseda boléla. In kolikor večja je bila, tem otožnejša in bolj zamišljena je postajala. Nič več vže ni bila tista vesela, priprosta Lizika kakor nekdanj. Sirota je pač sirota!

Želi so pri Pobirkovih. V lazih so imeli veliko njivo pšenice. Ko je solnce prišlo vže na sredo neba, otide Pobirka domóv kosilo pripravljat. Lizika ostane sama na njivi.

Toda kaj hoče? Matere ni več, očeta ni več. Mater so pokopali v tiho jamico zunaj mesta, očeta so na vojski umorili neusmiljeni ljudje. Tako vsaj so pripovedovali — — —

Lizika spet hiti žet. Solnce je visoko, a njiva široka. Kaplja za kapljo kapa po čelu, raz čelo po licih in takrat se objamejo potne kaplje s solznimi kapljami. Trpljenje in žalost!

— Lizika! pokliče jo Pobirka in postavi košaro z južinico na bilje.

Kmalu sedi dekle na pšeničnem snopu in zajema iz malega piskra.

— Gospod župnik so bili po sv. maši pri nas in poprašali so po tebi.

Dekletu se obličje razjasni in začujeno popraša:

— Po meni? Kaj pa bi radi?

— Neko pisanje so dobili zaradi tebe. Mene ni bilo doma, drugače bi jih bila vže poprašala, kaj je? Samó pastir je bil doma ter rekel, da te želé gospod župnik takòj, ker se mudi.

Liziki se spet čelo pomrači, na ustnicah in očeh pa se jej bere neka skrivnostna prošnja.

— Saj vem, Lizika, kaj imaš na sreci, reče jej gospodinja, malo na smeh držeč se. Però ne more popisati tega prizora.

— Vidiš, Lizika, tukaj v košari imaš svojo praznično kočmajko in robeč, tam-le v potoku pa je voda.

Obema so se pokazale na licih solze ljubezni, otročje in materine. Pobirka nadaljuje:

— Od tu imaš do gospoda župnika samo četrť ure; ako bi pa šla še-le domóv, zamudiš dve uri in še več. Torej umij se v potoku, obleci kočmajko, deni robeč na glavo in pojdi takoj do gospoda župnika.

Dober četrť ure pozneje potrkala je Lizika na župnikova vrata.

Pisanje na župnika je bilo z Dunaja. Glasilo pa se je takó-le:

„Uradno se poprašuje, ali je v vaši fari kako dekle, ki se piše za Elizabeto Schürz, prinešeno menda iz ljubljanske bólnice? . . .

Farni urad — — — na Dunaji — — —“

Teden dnij pozneje potrkala je Pobirkova Liza spet na župnikova vrata. In gospod župnik jej pové to-le:

Nekdo na Dunaji bi rad vedel zá-te. Odpisal sem, da se ti pišeš Elizabeta Žurec, kar je menda isto kakor E. Schürz. Zdaj pa dobim pismo od njega samega, ki je c. kr. dvorni žendarm, in prosi, da bi ti prišla in še kdo s teboj ta in ta dan v mesto K . . . v to in to gostilnico o tej in tej uri. Da pa se ne bodeš bala, pojdem jaz s teboj, ker imam tako opravke drugi teden v mestu — — —

Lizika odide domóv.

Nekako čudno so dirnili Liziko zadnji dnevi. Toliko nepričakovanih trenutkov za tako priprosto deklico, vajeno mirnega življenja na kmetih. In zdaj še v bližnje mesto! Seveda je bilo dosti govorice doma in pri sosedih. Vsi so ugibali, a uganiti ni mogel nihče ničesar gotovega.

Toda težko pričakovani dan je prišel.

Ob gotovej uri se snidejo v naznačenej gostilnici: Pobirek, Liza in gospod župnik.

Župnik čaka v svojej sobi v prvem nadstropji. Pobirek in Lizika stojita pri vežinih vratih in ogledujeta razne ljudi in kočije, ki prihajajo in odhajajo. Kar pridrdra s kolodvora velika kočija z iskrima konjičema. Čakalca željno gledata, kdo izstopi? Bilo jih je več. Pobirek kar stopi k jednemu izmed potnikov in popraša:

— Ali ste Vi z Dunaja tisti gospod, ki je pri cesarji za žendarma?

Potnik ga pogleda, zamrmra nekaj in otiče na dvorišče.

— Kaj bi radi, oče? popraša ga kočijaž.

— Če se je kateri pripeljal z Dunaja?

— Jaz nisem prašal nobenega, odvrne kočijaž in požene konja.

Kar pristopi drugi tujec, ki je peš prikora-tujec izvé, da je tudi gospod župnik v gostilnici, reče po vratarji Pobirku in Lizi, da pojdita v župnikovo sobo, kamor hoče pripeljati tistega gospoda.

Zgodi se. Tujec zrè ves čas za njima, dokler ne izgineta po stopnicah.

Par minut pozneje potrka na župnikova vrata. Ko vstopi, ne more niti odzdraviti gospodu župniku — — —

Očetovsko srce ga je premagalo — — —

Na divanu sedi, Lizika poleg njega, poljublja jej gladko čelce in kliče jo z milo besedo:

— HčERICA moja! HčERICA moja! — — —

kal s kolo-dvora. Čul je iz Pobirkovih ust besedo Dunaj. Pokliče vratarja, da popraša očeta in dekle, kaj želita. Slovenskega ni umel razun nekaj besedij. Vrtar mu kmalu dopové, kdo sta in kaj želita. Ko

Pisatelju ni treba pristavljati še mnogo besedij. Oče in hči sta se našla.

Matere pač ni bilo več. Krila jo je vže davno črna zemlja. Siromaštvo jej je nakopalo bolezen. V bólnici je umrla, ko je bila Lizika še zeló majhena. Oče pa je bil ta čas na vojski. Dolga je njegova povest, a ne spada v okvirje naše dogodbe. Postal je naposled c. kr. dvorni žendarm, zvedel za smrt svoje ljube ženice, a za svoje ljubljeno dete ni zvedel.

Zdaj pa vender-le vé.

Se ve da bi rad vedel, radovedni bralček, kako je bilo nadalje? Povedal bi ti rad, a ne vem drugega kakor to, da je šla Lizika z očetom na Dunaj in da se jej je dobro godilo. Kako jej je zdaj, ne vem: najbrže tudi dobro! Ko bi jej ne bilo, bi vže pisala: saj zna!

P. B.

Kako se je poboljšal Gomérčev Markec.

o vam je bil ptiček Gomérčev Markec! Ni še poteklo ne vem koliko let, odkar ga je štorclja prinesla doli iz gorkega juga in ga dala Gomérčeveji materi za vezilce, vender je bil zrel, kakor jesenska tepka. Ali mislite, da je kaj maral za šolo in knjige? Dà, še tega bi mu bilo treba. Knjige in druge šolske stvari so mu ležale v zapečku in vzel jih je le takrat v roke, ko se je in to še prav z nejevoljo spravljaj v šolo. Svojih nalog ni napravil nikoli; nù, če je pa vže vender kaj napisal, bilo je vse zamazano in poznalo se je, da se mu je pač nekam mudilo, ko je pisal nalogo. In mudilo se mu je po vasi k drugim otrokom in tam mej njimi je upil in razsajal, da ga je bilo vsem več, kakor preveč. V šoli ni bilo takega nemirneža, kakor je bil Gomérčev Markec, prav na iglah je sedel in komaj čakal, da skoči čez šolski prag. Prišedši domóv — brž s knjigami v zapeček, v torbo pa kos kruha in hajdi na igro. In da-si je vedel, da ga čaka domá leskovo mazilce, igral se je in pohajkoval po vási malo ne do trdega mraka. Koliko sta ga roditelja prosila, da se poboljša, vender vse je bilo le bob v steno. Vsem se je zdelo, kakor da je Markec gluh za prošnje, slep za materine solzé in neobčutljiv za očetove šibe, zato ga pa tudi ni bil nihče vesel.

Hm, čudno! najedenkrat Gomérčev Markec kakor bi ne bil več Gomérčev Markec. Ni ga bilo več videti po vasi mej razposajenimi otroci, v šoli je bil prvi, naloge so mu bile v redu in čiste, odgovarjal je, da je bilo veselje in domá je bil ubogljiv in postrežljiv, da sta roditelja večkrat dejala, da ga ni boljšega otroka, kakor je njiju Markec.

Kako to?

Čujte kako!

Bilo je tam jedenkrat po Télovem. Ni ga bilo, pa niti za zdravilo lepega vremena. Deževalo je, lahko rečem, celih osem dni, in naš potok je tako narasel, da je malo manjkalo, da se ni razlil po njivah in travnikih. O Télovem se je pa kar najedenkrat izpremenilo. Megle in oblaki so se razpodili in prisijalo je solnčice ne samó lepo rumeno, nego tudi gorko. Pripekalo je takó, da se je človek potil celó v senci. Bilo je pravo poletno popóلدne.

Pri Gomérčevih so ravno poobedovali.

— Mati, jaz grem malo na vrt — dejal je razposajeni Markec in pograbil klobuk.

— Na vrt smeš, ali drugam nikamor — odgovorila mu je mati; ali naš Markec je ni več slišal, ker jo je hitro popihal na vrata. To še ne bi bilo nič hudega, da je Markec odšel res na vrt, da se ni odsmuknil ob ograji doli po vási. Továrišev ni dolgo iskal — Golobov Tinče in Vrtinov Tiček — razposajenca kakor Markec, sta se vže podila tam ob cesti.

— Markec! Markec! — zakličeta, ko ga ugledata — kaj počnemo danes? — Ali Markec molči in še le, ko se mu továriša približata, reče jima tiho in oprezno: